

СПІЛЬНИЙ ПРЕДСТАВНИЦЬКИЙ ОРГАН
репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок
на національному рівні
(СПО об'єднань профспілок)

Р І Ш Е Н Н Я

07.05.2025

м. Київ

№ 64-4

Про підсумки роботи робочої групи при Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів з доопрацювання до другого читання проекту Закону України «Про безпеку та охорону здоров'я працівників на роботі» (реєстр. № 10147)

Розглянувши підсумки роботи робочої групи при Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів з доопрацювання до другого читання проекту Закону України «Про безпеку та охорону здоров'я працівників на роботі» (далі – проект Закону №10147), СПО об'єднань профспілок зазначає наступне.

Робоча група працювала з 08.10.2024 по 02.05.2025 (відбулося 82 засідання). Від СПО об'єднань профспілок в робочій групі працювали Андреев В.М. – заступник Голови ФПУ, Казакова Д.М. – завідувач відділом технічної інспекції департаменту охорони праці апарату ФПУ та Сименко С.С. – головний технічний інспектор КВПУ (на випадках відсутності можливості вказаних представників профспілок взяти участь у засіданні – Шубін О.О. та Андрієвський Ю.З.).

У вересні 2024 року СПО об'єднань профспілок звернувся до депутатських фракцій і груп Верховної Ради України IX скликання з проханням розглянути підготовлені профспілками 92 пропозиції правок до другого читання проекту Закону № 10147 та внести їх від імені народних депутатів України, депутатської фракції чи групи з метою доопрацювання та недопущення зниження рівня гарантій працівників у сфері охорони праці.

Народними депутатами України надано більше ніж 1000 правок до другого читання даного законопроекту. Значна кількість профспілкових пропозицій у правках до другого читання проекту Закону № 10147 внесені народними депутатами України Волинцем М.Я. та групою депутатів на чолі із Тимошенко Ю.В. (всього 109 правок з яких: 8 – враховано, 29 - враховано частково, 7 враховано редакційно, 56 – відхилено, 9 – опрацьовуються).

Внесений широкий перелік змін до законодавчих актів, пов'язаних із визначенням умов безпечної праці, впливу умов праці на стан здоров'я працівників, державного нагляду за безпекою праці.

За результатами роботи робочої групи редакція проекту Закону № 10147, схвалена Верховною Радою України у першому читанні, зазнала значних змін: приведена у відповідність до вимог нормопроєктувальної техніки, краще

структурована та зрозуміліше викладена (загальна інформація про вказані зміни наведена в додатку до цього рішення). Відповідальна, професійна робота, стале представництво профспілкових представників в робочій групі, обґрунтовані аргументи щодо нормопроєктування та відповідності базовій Директиві ЄС 391, дозволила наблизити атмосферу переговорів в трьохсторонній робочій групі до довіри серед членів групи та узгодити багато пропозицій профспілок, які відхилялись у пропозиціях впливових представників правлячої коаліції. Ця робота була складною та багатовекторною (персональні зустрічі з народними депутатами, переговори з роботодавцями, узгодження, паузи в переговорах, комітетські слухання). В результаті - у редакції проєкту Закону №10147 до другого читання:

1. Змінено назву законопроекту на «Про безпеку та охорону здоров'я працівників на роботі» та приділено значну увагу гігієні праці, встановлено єдину по всьому тексту назву Держпраці – «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі», змінена назва відповідного органу підприємств, що призначається роботодавцем, з «уповноважені з безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі» на «Служба захисту та запобігання з питань безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі».

2. Переглянуто та відкориговано практично всі терміни (стаття 1), введено нові терміни: «аварія», «робота підвищеної небезпеки», національна програма і національна стратегія у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі (приведення у відповідність до Конвенцій МОП №155 та №187).

3. З метою недопущення неоднозначних тлумачень чітко розмежовані поняття «інцидент» та «нещасний випадок» (стаття 1). Для працівниць, які здійснюють грудне вигодовування, збільшено вік вигодовування дитини з 1,5 року до 2 років (стаття 1).

4. Зазначено, що НПА встановлюються мінімальні вимоги, правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі, а не «можуть» встановлюватися (стаття 4).

5. Змінена (максимально наближена до профспілкових пропозицій) редакція статті 6 «Облік та розслідування інцидентів, нещасних випадків, професійних захворювань та аварій», «повернуто» до законопроекту обов'язок роботодавця організовувати розслідування аварій.

6. Встановлено строк дії дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки – 5 років. З метою приведення у відповідність до норм Конвенції МОП № 391 вилучена така умова для виконання робіт підвищеної небезпеки як «страхування життя, здоров'я та працездатності працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки», що замінює необхідність отримання дозволу на таку роботу (стаття 11).

7. Не допущено вилучення із законопроекту зобов'язання роботодавця забезпечувати спостереження за станом здоров'я працівників.

8. Видалена норма «У разі неможливості надання працівникові іншої оплачуваної роботи відповідно до частини 13 статті 19 трудовий договір може бути розірвано з ініціативи роботодавця без повідомлення про його розірвання з виплатою грошовою компенсації».

9. Чітко встановлені умови відсторонення працівників, у разі умисної відмови від проходження ними навчання і інструктажів з безпеки та охорони здоров'я та медичного огляду працівників на роботі (статті 18,19).

10. Збережені права працівників на «пільги та компенсації за роботу у важких, шкідливих чи небезпечних умовах праці, що підтверджено результатами атестації робочих місць та/або передбачено колективним договором».

11. Передбачено право працівника на «відмову від виконання трудових обов'язків у разі наявності загрози його життю і здоров'ю зі збереженням за ним середнього заробітку» (п.3, п.6 статті 26).

12. Визначено (поряд із регламентацією державного нагляду) право профспілок на громадський контроль за дотримання законодавства про безпеку праці.

13. Відхилена в цілому позиція заперечення права профспілок бути «представниками працівників» з безпеки праці та охорони здоров'я працівників на роботі.

Заслухавши доповідь члена СПО об'єднань профспілок Андреева В.М., СПО об'єднань профспілок

В И Р І Ш И В:

1. Взяти до відома інформацію члена СПО об'єднань профспілок Андреева В.М. про підсумки роботи профспілкової робочої групи при Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів з доопрацювання до другого читання проекту Закону України «Про безпеку та охорону здоров'я працівників на роботі» (реєстр. № 10147).

2. Текст законопроекту потребує доопрацювання під час засідання Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів з метою врахування до другого читання наступних принципових позицій профспілок:

- визначення представника з безпеки праці та охорони здоров'я працівників на роботі, якого делегує профспілка (в разі наявності на підприємстві членів профспілки) без встановлення будь-яких обмежень щодо чисельності членів профспілки, та без визначення граничної межі кількості працівників, яких об'єднує профспілка;

- доповнення редакції статті 5 законопроекту визначеннями щодо предмету, форм та методів здійснення громадського контролю і повноважень його суб'єктів з урахуванням пропозицій профспілок;

- прийняття частини 7 статті 4 щодо пільг та компенсацій в редакції, що забезпечує встановлення гарантій, пільг та компенсацій, зокрема, але не виключно щодо безоплатного забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням, водою, оплачуваних перерв санітарно-оздоровчого призначення при перевищенні гранично допустимих температур в холодну та теплу пору року, скорочення тривалості робочого часу, додаткової оплачуваної відпустки, пільгового пенсійного забезпечення, оплати праці в підвищеному розмірі;

- визначення мінімальної межі витрат на заходи та засоби з безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі, що може призвести до негативних наслідків, особливо для бюджетної сфери (стаття 25);

- визначення у статті 4 органу (органів) влади, відповідального за розробку та реалізацію національної програми і національної стратегії у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі.

3. Доручити координатору представників профспілок в тристоронній робочій групі Андреєву В.М. представити позицію СПО об'єднань профспілок на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Голову СПО об'єднань профспілок Осового Г.В.

Голова СПО
об'єднань профспілок

Григорій ОСОВИЙ

**Загальна інформація про доопрацьований до другого читання
законопроект № 10147**

На відміну від діючого Закону України «Про охорону праці» проєкт Закону №10147 після доопрацювання до другого читання передбачає:

1. Визначення на рівні закону ключових термінів та понять в цій сфері, які на сьогодні відсутні, зокрема поняття інциденту, професійного ризику, оцінювання професійних ризиків, робочого місця, робочого процесу, робочого обладнання підвищеної небезпеки, шкідливих та небезпечних професійних факторів, аудиту системи безпеки та здоров'я працівників, тощо.

2. Розширення основних зобов'язань роботодавця у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників та доповнення їх наступними:

- здійснення оцінювання ризиків, які можуть виникнути на конкретному робочому місці, розробки і впровадження заходів щодо їх мінімізації або усунення;
- ведення обліку всіх інцидентів, з'ясування причин їх виникнення та документування відомостей про них;
- забезпечення використання робочого обладнання підвищеної небезпеки за умови повідомлення про його використання Держпраці, та проведення обов'язкових технічних оглядів;
- забезпечення спостереження за станом здоров'я працівників;
- проведення внутрішнього та зовнішнього аудиту системи управління безпекою та охороною здоров'я працівників на роботі;
- забезпечення адаптації та/або пристосування умов праці до працівника;
- надання заходам колективного захисту пріоритету перед заходами індивідуального захисту працівників;
- забезпечення інформування працівників з питань безпеки та охорони здоров'я, проведення консультацій з ними;
- забезпечення безпеки та здоров'я окремих категорій працівників особливих категорій працівників (працівниць, які вагітні, нещодавно народили, годують грудьми; працівників, які не досягли 18-тирічного віку; працівників з інвалідністю);
- забезпечення захисту генетичного спадку працівників, тощо.

Також проєктом Закону №10147 законодавчо врегульовано, що сфера безпеки та здоров'я працівників є складовою законодавства про працю. Запропоновані проєктом акта норми частково дозволять привести національні норми щодо функціонування інспекції праці у відповідність до положень Конвенцій Міжнародної організації праці № 81 та № 129, що також є одним із зобов'язань в рамках Угоди Україна-ЄС.

Норми та визначення проєкту Закону по яким робоча група не дійшла згоди

1. Визначення «представник працівника» (стаття 1).

Представники СПО об'єднань профспілок в робочій групі при Комітеті з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (далі – представники профспілкової сторони) наполягали на редакції терміну, схвалений ВРУ у першому читанні.

28) представники працівників — особи, обрані чи призначені відповідно до національного законодавства, на яких покладено спеціальні функції щодо представлення інтересів та захисту прав працівників з питань безпеки та здоров'я на роботі, зокрема:

представники профспілок з питань безпеки та здоров'я працівників на роботі — особи, призначені чи обрані професійними спілками, їх організаціями та об'єднаннями;

у разі відсутності представників профспілок з питань безпеки та здоров'я працівників на роботі — особи, визначені іншим уповноваженим органом на представництво трудового колективу або вільно обрані та уповноважені трудовим колективом;

2. Редакція частини 7 статті 4 щодо пільг та компенсацій (стаття 4).

Представники профспілкової сторони наполягали на редакції частини, що схвалена ВРУ у першому читанні, з вилученням слова «можуть».

7. Для працівників, зайнятих на роботах в умовах праці підвищеної небезпеки та/або із шкідливим професійними факторами, законодавством, колективними договорами встановлюються гарантії, пільги та компенсації, зокрема, але не виключно щодо безоплатного забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням, водою, оплачуваних перерв санітарно-оздоровчого призначення, скорочення тривалості робочого часу, додаткової оплачуваної відпустки, пільгового пенсійного забезпечення, оплати праці в підвищеному розмірі.

3. Не визначена мінімальна межа витрат на заходи та засоби з безпеки праці та охорони здоров'я працівників, що може призвести до негативних наслідків, особливо для бюджетної сфери (стаття 25).

4. Введені нові поняття «національна програма» і «національна стратегія» у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників, але у статті 4 не визначено відповідального за розробку та реалізацію органу влади.

5. Визначаючи право профспілок на громадський контроль за дотримання законодавства про безпеку праці та охорону здоров'я працівників на роботі, у запропонованій редакції законопроекту є потреба в доповненні редакції статті 5 визначеннями щодо предмету, форм та методів здійснення громадського контролю і повноважень його суб'єктів.